

6 december 2022

9^e flitspeiling *Oekraïne* – *5/6 december 2022*

In opdracht van de NCTV

Introductie

Aanleiding

De Nationaal Coördinator Terrorismedebestrijding en Veiligheid (NCTV) heeft I&O Research gevraagd om een negende flitspeiling uit te voeren naar het beeld dat Nederlanders hebben van de situatie in Oekraïne, hoeveel zorgen ze zich maken, de steun voor sancties, en hoe ze de informatie omtrent de Oekraïense situatie inschatten. I&O Research voerde hiervoor een peiling uit die liep van maandag 5 december 11:00 uur tot dinsdag 6 december 11:00 uur. De eerste flitspeiling is uitgevoerd op 24 februari 2022.

Uitvoering onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd onder 1.144 Nederlanders van 18 jaar en ouder, die lid zijn van het I&O Research Panel. Dit is ruim voldoende om op basis van de resultaten betrouwbare uitspraken te kunnen doen. Er zijn 3.000 personen benaderd voor dit onderzoek. De respons op dit onderzoek bedraagt 38 procent.

Op de data is een weging (op randtotalen) toegepast op de achtergrondkenmerken: leeftijd, geslacht, opleiding, migratieachtergrond, stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021 en regio (op basis van de Nielsen 4-indeling). De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee komen de verhoudingen in de steekproef op deze achtergrondkenmerken overeen met de werkelijke verhoudingen onder de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder.

- In de tekst worden alleen significante verschillen tussen de peilingen benoemd.
- In sommige gevallen tellen percentages niet op tot het totaal of tot meer dan 100 procent. Dit komt door afrondingsverschillen.
- Bij sommige vragen waren meerdere antwoorden mogelijk. Dit staat bij de uitkomsten vermeld.
- De meeste vragen zijn aan alle respondenten voorgelegd. Waar de percentagebasis anders is, is dit bij de figuur vermeld.
- In de rode kaders staan significante verschillen genoemd tussen de verschillende gebieden van Nederland: de drie grote steden (Amsterdam, Rotterdam en Den Haag), het westen exclusief de drie grote steden (Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht), het noorden (Groningen, Friesland en Drenthe), het oosten (Overijssel, Gelderland en Flevoland) en het zuiden (Zeeland, Noord-Brabant en Limburg).
- Bij enkele vragen is de vraagstelling (licht) gewijzigd ten opzichte van de vorige peiling. In de meeste gevallen betreft dit een wijziging in bewoording (van “situatie in Oekraïne” naar “oorlog in Oekraïne”). Wanneer – als gevolg van de wijzigingen – een zuivere vergelijking van de resultaten met de voorgaande metingen niet meer mogelijk is, is dat bij de betreffende vraag vermeld door middel van een voetnoot. Voor een uitgebreide toelichting per voetnoot, zie sheet 20.

Algemene zorgen en zorgen over de oorlog in Oekraïne

Aan inwoners van Nederland stelden we als eerste de open vraag: ‘Wanneer je denkt aan gebeurtenissen met een mogelijke invloed op de veiligheid in Nederland, waarover maak je je dan zorgen?’

Uit de antwoorden op deze vraag blijken verschillende zorgen. Een deel van de respondenten noemt de oorlog in Oekraïne en de mogelijke escalatie hiervan naar een grotere oorlog. Ook de gevolgen van de oorlog dichterbij huis, baren mensen zorgen, zoals inflatie en duurdere prijzen voor gas en energie. Andere onderwerpen die Nederlanders noemen:

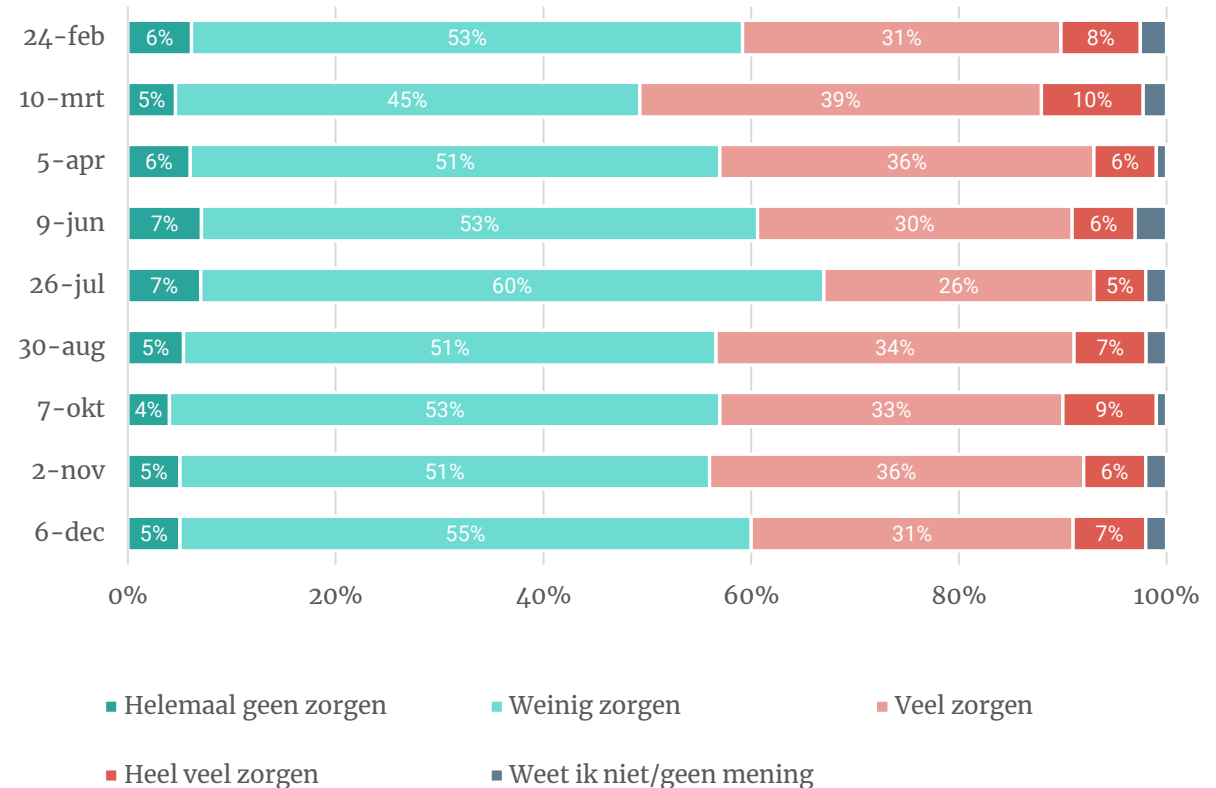
- cyberdreigingen en daadwerkelijke cyberaanvallen op o.a. infrastructuur;
- aanslagen/terrorisme;
- migratie/asielzoekers;
- verharding samenleving/ gebrek aan tolerantie;
- milieu/klimaat;
- extremisme, polarisatie en complottheorieën en –denkers.

Dat Nederlanders zich zorgen maken over de oorlog in Oekraïne blijkt ook uit figuur 1. Vier op de tien (40%) maken zich desgevraagd (heel) veel zorgen over de situatie in Oekraïne. In de meting van 10 maart lag het deel van de Nederlanders dat zich (heel) veel zorgen maakte het hoogst (49%). Hierna namen de zorgen weer af. Na de meting van 26 juli zijn deze weer toegenomen: van 31 procent tijdens de meting van 26 juli naar 41 procent tijdens de meting van 30 augustus. Sinds deze meting is er een stabiel beeld te zien wat betreft het aandeel dat zich helemaal geen tot weinig zorgen maakt. Het aandeel wat zich veel zorgen maakt (31%) is wel licht gedaald ten opzichte van de vorige meting (36%).

Inwoners van de drie grote steden maken zich meer zorgen over de gevolgen van de oorlog in Oekraïne (14% maakt zich heel veel zorgen) dan inwoners van het zuiden (6% maakt zich veel zorgen).

Figuur 1. In welke mate maak je je momenteel zorgen over de mogelijke gevolgen voor jezelf en je naasten als gevolg van de oorlog in Oekraïne?

Basis: Alle Nederlanders n= 1.144

Mogelijke gevolgen van de oorlog in Oekraïne (1)

Nederlanders is een lijst met zeventien mogelijke gevolgen van de situatie in Oekraïne voorgelegd, met daarbij de vraag hoe waarschijnlijk ze deze gevolgen vinden. Onderstaande tabel laat het percentage Nederlanders zien dat deze gevolgen (zeer) waarschijnlijk vindt, over de periode februari – december. De resultaten worden op de volgende pagina toegelicht.

De laatste kolom in de tabel geeft weer of er een significante ontwikkeling is tussen de meting van 7 oktober en 2 november.

- Betekent dat minder Nederlanders een gevolg als (zeer) waarschijnlijk zijn gaan zien.
- Betekent dat meer Nederlanders een gevolg als (zeer) waarschijnlijk zijn gaan zien.

Tabel 1. Hoe waarschijnlijk vind je onderstaande gevolgen? Percentage (zeer) waarschijnlijk Basis: Alle Nederlanders n=1.144

	24 feb	10 mrt	5 apr	9 juni	26 jul	30 aug	7 okt	2 nov	6 dec	Ontwikkeling 2 nov – 6 dec
Verder stijgende prijzen van levensmiddelen ¹		93%	92%	87%	88%	90%	91%	91%	86%	
Verder stijgende gas- en energieprijzen ⁴	94%	97%	94%	91%	92%	93%	91%	89%	85%	
Extra toestroom van vluchtelingen	83%	95%	95%	85%	88%	88%	88%	90%	84%	
Verder stijgende brandstofprijzen ²		96%	92%	91%	88%	89%	86%	87%	82%	
Toename in het aantal mensen dat in armoede leeft ⁵					75%	84%	86%	82%	78%	
Toenemende maatschappelijke spanningen ⁵					74%	79%	79%	79%	72%	
Desinformatie en nepnieuws	76%	75%	73%	76%	76%	71%	71%	77%	71%	
Verder stijgend woningtekort ⁵					69%	73%	63%	70%	70%	
Gevolgen voor financiële beurzen en internationaal betalingsverkeer	83%	83%	75%	66%	68%	69%	76%	74%	66%	
Cyberaanvallen ³		74%	70%	66%	61%	59%	64%	67%	66%	
Tekort aan olie en olieproducten (bv. diesel) ⁶								76%	61%	
Tekort aan gas	75%	69%	71%	64%	74%	75%	75%	72%	65%	
Tekort aan levensmiddelen	31%	45%	54%	46%	49%	53%	53%	52%	46%	
Een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (bijvoorbeeld kerncentrale) ⁷		47%	38%	34%	34%	47%	55%	51%	45%	
Het gebruik van een kernwapen in Oekraïne ⁶								37%	31%	
Uitval van vitale processen	17%	21%	23%	33%	22%	25%	28%	25%	27%	
Het gebruik van een kernwapen tegen Nederland ⁶								12%	13%	

Mogelijke gevolgen van de oorlog in Oekraïne (2)

De tabel op de voorgaande pagina heeft als algemeen beeld dat Nederlanders een groot aantal gevolgen als wat minder waarschijnlijk zijn gaan inschatten ten opzichte van de meting van november. Echter is het percentage inwoners dat bepaalde gevolgen (zeer) waarschijnlijk acht alsnog hoog.

Bijna negen op de tien Nederlanders vinden het (zeer) waarschijnlijk dat er verdere prijsstijgingen zullen komen. Dit geldt voor stijgende prijzen van levensmiddelen (86%), gas- en energieprijzen (85%). Acht op de tien (82%) hebben de verwachting dat de brandstofprijzen verder zullen stijgen. Het aandeel inwoners dat prijsstijgingen (zeer) waarschijnlijk vindt is afgenomen ten opzichte van de meting van 2 november. Ten opzichte van de eerdere metingen is het deel van de inwoners dat stijgende gas- energieprijzen en brandstofprijzen verwacht gestaag afgenomen. Het percentage Nederlanders dat verwacht dat de levensmiddelenprijzen zullen stijgen, fluctueert meer over de tijd. Naast het relatief hoge percentage in de meting van november, had een groter deel van de Nederlanders in de metingen van maart en april de verwachting dat de prijzen van levensmiddelen zouden stijgen. In de rest van de metingen was het deel dat deze stijging verwacht niet significant hoger dan de meting van december.

Ruim acht op de tien Nederlanders (84%) vinden het (zeer) waarschijnlijk dat er een extra toestroom van vluchtelingen ontstaat. Dit is afgenomen ten opzichte van de metingen in maart, april, juli, augustus, oktober en november. Andere gebeurtenissen waarbij een dalende lijn te zien is (tussen het eerste meetmoment en de meting van december) in het percentage Nederlanders dat dit (zeer) waarschijnlijk vindt, zijn gevolgen voor financiële beurzen en internationaal betalingsverkeer (afname van 17 procentpunt), cyberaanvallen (afname van 8 procentpunt), tekort aan gas (afname van 10 procentpunt), uitval van vitale processen (afname van 10 procentpunt) en, in mindere mate, desinformatie en nepnieuws (afname van 5 procentpunt). Bij deze gebeurtenissen zijn tussen de meetmomenten fluctuaties te zien, maar de algehele trend laat een daling in waarschijnlijkheid zien.

Drie gevolgen zijn voor de tweede keer uitgevraagd: tekort aan olie en olieproducten, het gebruik van kernwapens in Oekraïne en het gebruik van kernwapens tegen Nederland. Tekort aan olie en olieproducten en het gebruik van kernwapens in Oekraïne schat een kleiner deel van de Nederlanders (zeer) waarschijnlijk in ten opzichte van de vorige meting.

Daarnaast vroegen we middels een open vraag welke andere gevolgen men waarschijnlijk acht. Hier komen veel van de genoemde gevolgen in andere bewoording terug. Bijvoorbeeld polarisatie of onrust onder de bevolking. Daarnaast vinden sommigen een oorlog met Rusland ook waarschijnlijk.

Ernst van de gevolgen van de oorlog in Oekraïne (1)

Nederlanders kregen dezelfde lijst met zeventien mogelijke gevolgen van de situatie in Oekraïne voorgelegd met de vraag hoe ernstig ze deze gevolgen vinden. Onderstaande tabel laat het percentage Nederlanders zien dat deze gevolgen catastrofaal of zeer ernstig vindt, over de periode februari – oktober. De resultaten worden op de volgende pagina toegelicht.

De laatste kolom in de tabel geeft weer of er een significante ontwikkeling is tussen de meting van 7 oktober en 2 november.

- Betekent dat minder Nederlanders een gevolg als catastrofaal dan wel zeer ernstig zijn gaan zien.
- Betekent dat meer Nederlanders een gevolg als catastrofaal dan wel zeer ernstig zijn gaan zien.

Tabel 2. Hoe ernstig vind je onderstaande gevolgen? Percentage catastrofaal/zeer ernstig Basis: Alle Nederlanders n=1.144

	24 feb	10 mrt	5 apr	9 juni	26 jul	30 aug	7 okt	2 nov	6 dec	Ontwikkeling 2 nov – 6 dec
Het gebruik van een kernwapen tegen Nederland ⁶								76%	73%	
Uitval van vitale processen	57%	65%	64%	57%	59%	61%	65%	66%	65%	
Het gebruik van een kernwapen in Oekraïne ⁶								54%	49%	
Een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (bijvoorbeeld kerncentrale) ⁷		61%	54%	50%	46%	51%	55%	49%	46%	
Toename in het aantal mensen dat in armoede leeft ⁵					41%	50%	50%	49%	46%	
Verder stijgende gas- en energieprijzen ⁴	46%	48%	42%	44%	48%	56%	55%	48%	46%	
Verder stijgende prijzen van levensmiddelen ¹		39%	39%	40%	43%	51%	48%	46%	43%	
Tekort aan levensmiddelen	34%	42%	39%	39%	43%	46%	48%	45%	43%	
Toenemende maatschappelijke spanningen ⁵					36%	46%	44%	44%	41%	
Cyberaanvallen ³		40%	38%	35%	33%	35%	36%	39%	41%	
Verder stijgend woningtekort ⁵					41%	49%	41%	40%	38%	
Tekort aan gas	47%	39%	39%	36%	41%	47%	43%	37%	38%	
Extra toestroom van vluchtelingen	21%	23%	29%	30%	37%	41%	36%	37%	36%	
Tekort aan olie en olieproducten (bv. diesel) ⁶								37%	36%	
Verder stijgende brandstofprijzen ²		39%	30%	41%	38%	43%	39%	37%	33%	
Gevolgen voor financiële beurzen en internationaal betalingsverkeer	26%	29%	26%	27%	25%	30%	33%	34%	29%	
Desinformatie en nepnieuws	24%	26%	27%	26%	28%	29%	27%	31%	29%	

Ernst van de gevolgen van de oorlog in Oekraïne (2)

Bijna driekwart van de Nederlanders ziet het gebruik van een kernwapen tegen Nederland als een zeer ernstig dan wel catastrofaal gevolg (73%). Het uitvallen van vitale processen wordt door twee derde gezien als zeer ernstig of catastrofaal (65%). De helft van de inwoners noemt het gebruik van kernwapen in Oekraïne (49%) als zeer ernstig dan wel catastrofaal. Bijna de helft denkt dat een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne, toename in het aantal mensen dat in armoede leeft en verder stijgende gas- en energieprijzen (allen 46%) zeer ernstige tot catastrofale gevolgen hebben.

Er zijn wat schommelingen in de mate waarin Nederlanders de ernst van verschillende gebeurtenissen inschatten. Nederlanders zijn, ten opzichte van de vorige meting, het gebruik van een kernwapen in Oekraïne (van 54% naar 49%) minder ernstig gaan inschatten, dit geldt ook voor de gevolgen voor financiële beurzen en internationaal betalingsverkeer (van 34% naar 29%). Dit gevolg werd tussen 24 februari en 30 augustus ook lager ingeschat in de ernst.

Gevolgen die Nederlanders over de tijd (tussen het eerste meetmoment en de meting van december) ernstiger zijn gaan inschatten, zijn uitval van vitale processen (toename van 8 procentpunt), tekort aan levensmiddelen (toename van 9 procentpunt), een extra toestroom van vluchtelingen (toename van 15 procentpunt) en desinformatie en nepnieuws (toename van 3 procentpunt).

Van een aantal gevolgen zijn Nederlanders sinds februari de ernst juist lager in gaan schatten. Dit geldt voor een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (afname van 15 procentpunt), tekort aan gas (afname van 11 procentpunt) en verder stijgende brandstofprijzen (afname van 5 procentpunt).

- Drie op de tien inwoners van het zuiden van Nederland (31%) zien een extra toestroom van vluchtelingen als zeer ernstig, dit is significant meer dan inwoners van het noorden (16%) en oosten (19%).
- Een groter deel van de inwoners van het zuiden zien een tekort aan olie en olieproducten ook als zeer ernstig (37%), in vergelijking met inwoners van het westen (26%).
- Eén op de tien inwoners van de drie grote steden schat (10%) de gevolgen voor financiële beurzen catastrofaal in. Dit is significant hoger dan inwoners van het oosten (3%).
- Inwoners van het oosten zien cyberaanvallen ernstiger (43%) in vergelijking tot inwoners uit het westen.
- Inwoners van de drie grote steden zien een stijgend woningtekort ernstiger dan inwoners van het oosten, 17 procent ziet dit als catastrofaal, in vergelijking tot 6 procent van de inwoners van het oosten. In het zuiden schat ruim een derde (35%) van de inwoners een verder stijgend woningtekort als zeer ernstig in. Dit is significant hoger dan inwoners van het westen (27%).

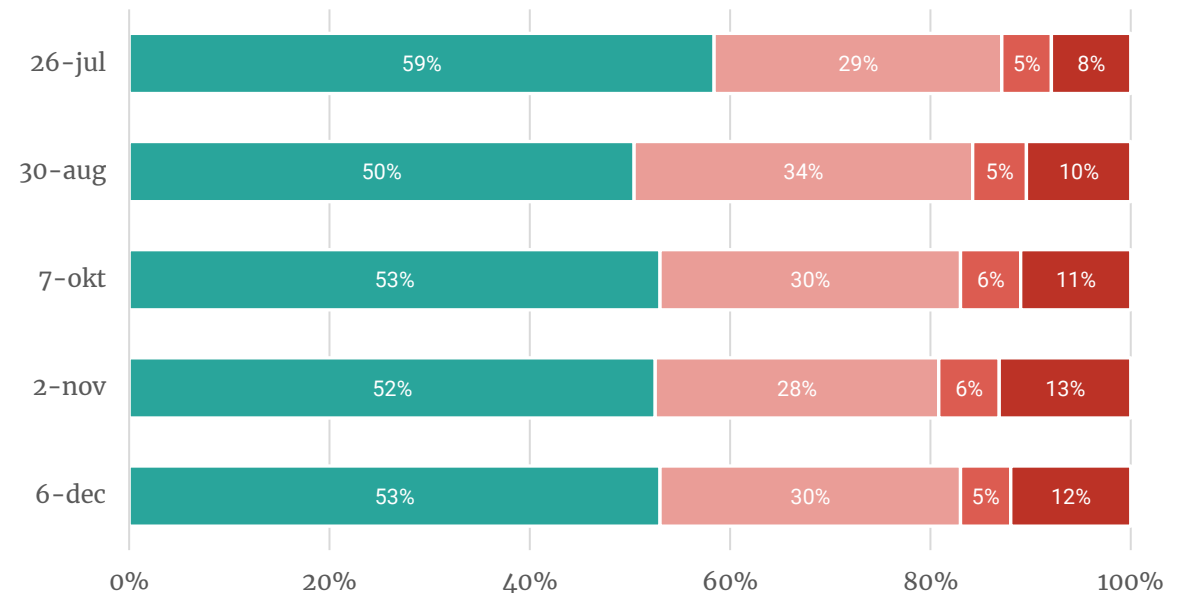
Financiële problemen

Ongeveer de helft van de Nederlanders zegt dat de stijgende prijzen voor hen niet zorgen voor financiële problemen (53%). Een derde ervaart nu nog geen financiële problemen, maar denkt wel over enkele weken of maanden moeilijk rond te kunnen komen (28%). Dertien procent kan nu al moeilijk rondkomen door de stijgende prijzen. Dat is gelijk aan de metingen van 7 oktober en 2 november.

De stellingen zijn ingeleid met: **“De oorlog in Oekraïne heeft de stijgende prijzen in Nederland verergerd. Dit kan leiden tot financiële problemen bij Nederlanders.”** Dit was een aanpassing ten opzichte van de inleiding in de meting van 30 augustus: **“De situatie in Oekraïne zorgt voor stijgende prijzen en kan leiden tot financiële problemen bij Nederlanders.”** Hierdoor is een volledig zuivere vergelijking tussen de metingen van 26 juli en 30 augustus en de huidige meting niet mogelijk.

De stijgende prijzen zorgen bij zes op de tien inwoners van het westen (59%) niet voor financiële problemen. Dit is significant hoger dan onder het aandeel van de drie grote steden (42%). In de drie grote steden benoemt een op de vijf (22%) dat ze momenteel al moeilijk rond kunnen komen door de stijgende prijzen. In het westen (8%) en het zuiden (11%) ligt dit beduidend lager.

Figuur 2. De oorlog in Oekraïne heeft de stijgende prijzen in Nederland verergerd, Dit kan leiden tot financiële problemen bij Nederlanders. Welke van de onderstaande omstandigheden geeft het beste jouw huidige situatie weer? Basis: Alle Nederlanders n=1.144

- De stijgende prijzen zorgen voor mij niet voor financiële problemen
- Ik verwacht dat ik door de stijgende prijzen over enkele maanden moeilijk rond kan komen
- Ik verwacht dat ik door de stijgende prijzen over enkele weken moeilijk rond kan komen
- Ik kan momenteel al moeilijk rond komen door de stijgende prijzen

Sancties tegen Rusland

Sinds de meting van juni wordt gevraagd wat Nederlanders van de sancties tegen Rusland vinden, in relatie tot de stijging van de prijzen.

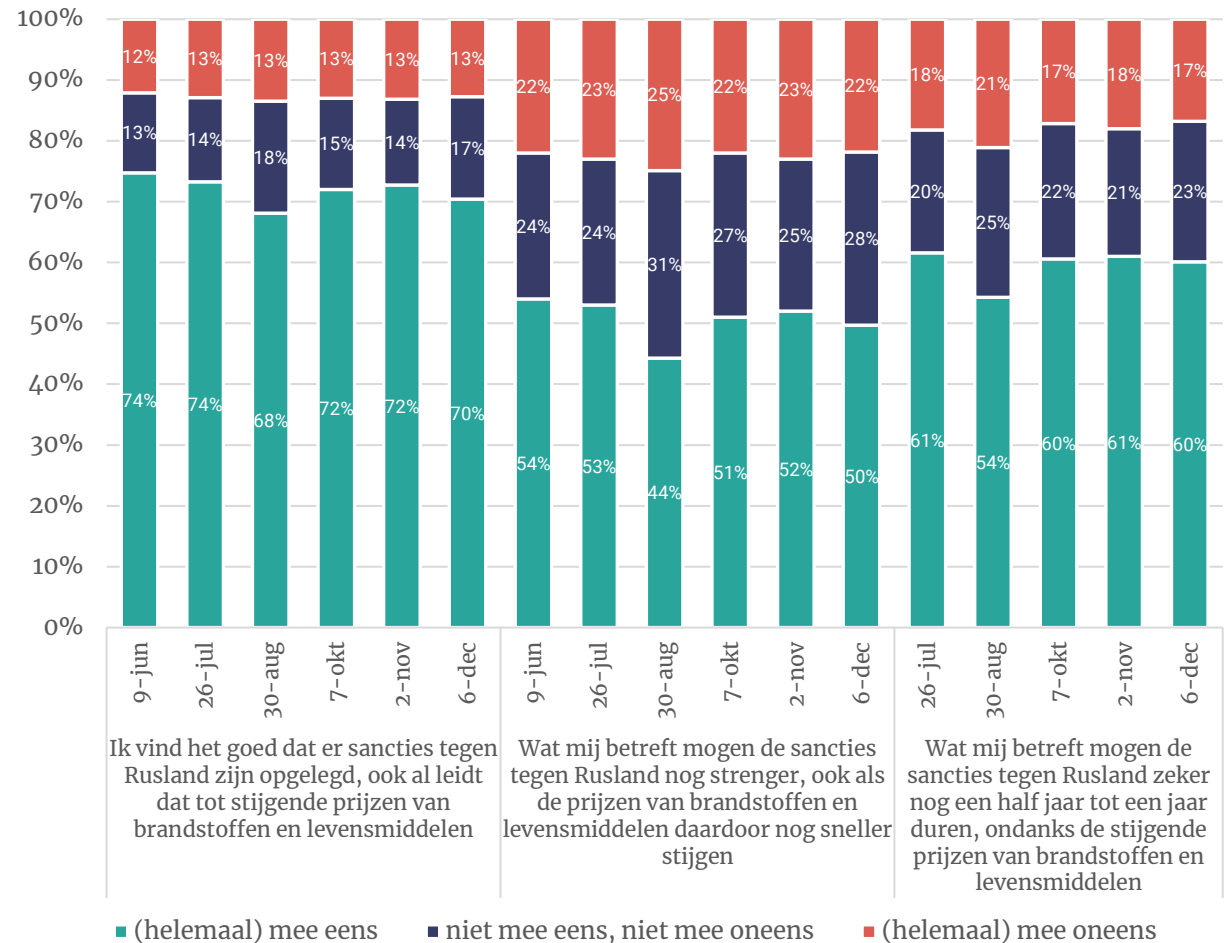
Zeven op de tien (70%) inwoners vinden het goed dat er sancties tegen Rusland zijn opgelegd, ook al leidt dat tot stijgende prijzen van brandstoffen en levensmiddelen. Een op de zeven is het hier (helemaal) mee oneens (13%). Dit is gelijk aan de vorige meting. In de meting van 30 augustus was een kleiner deel van de Nederlanders het hiermee eens (68%).

Van de helft van de Nederlanders (50%) mogen de sancties nog strenger. Dit is lager dan de meting van 9 juni (54%), hoger dan de meting van 30 augustus (van 44%) en vergelijkbaar met de vorige metingen (7 oktober: 51%, 2 november: 52%). Het aandeel dat het (helemaal) oneens is met het strenger maken van de sancties is gelijk gebleven sinds de meting van 9 juni.

In deze flitspeiling is voor de vijfde keer gevraagd wat Nederlanders ervan zouden vinden als de sancties tegen Rusland nog een half jaar tot een jaar zouden duren, ondanks de stijgende prijzen van brandstoffen en levensmiddelen. Zes op de tien (60%) steunen voortzetting van de sancties. Dit is hoger dan in augustus en gelijk aan juli, oktober en november. Een vijfde (23%) is hier neutraal over. Tot slot is 17 procent het hier (helemaal) mee oneens, gelijk aan de meting van juli (18%), oktober (17%) en november (18%), maar lager dan in augustus (21%).

Figuur 3. In welke mate ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen?

Basis: Alle Nederlanders n=1.144

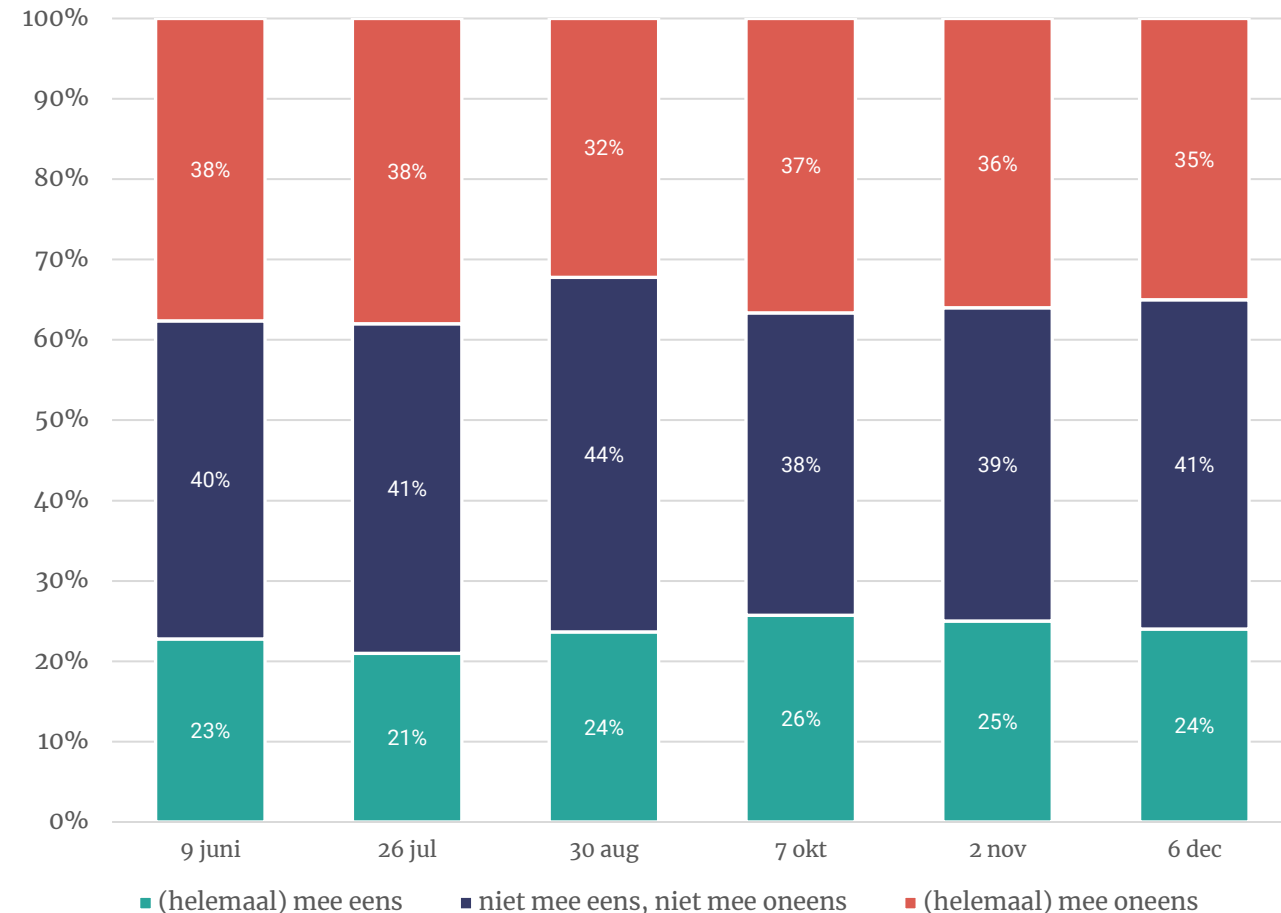
Steun in de omgeving voor sancties tegen Rusland

Aan inwoners van Nederland vroegen wij in hoeverre mensen in hun omgeving zien dat de steun voor de sancties tegen Rusland afneemt, doordat prijzen van brandstoffen en levensmiddelen stijgen.

Een kwart van de Nederlanders ziet de steun voor de sancties tegen Rusland afnemen in hun omgeving afnemen (24%). Vier op de tien (41%) zijn neutraal. Ruim een derde ziet geen afname van de steun in hun omgeving (35%). Dit is vergelijkbaar met de voorgaande metingen.

Figuur 4. De oorlog in Oekraïne en de daarop volgende sancties tegen Rusland leiden tot stijgende prijzen van brandstoffen en levensmiddelen. Ik zie bij de mensen om mij heen dat hierdoor de steun voor de sancties tegen Rusland afneemt.

Basis: Alle Nederlanders n=1.144

Ondernomen acties

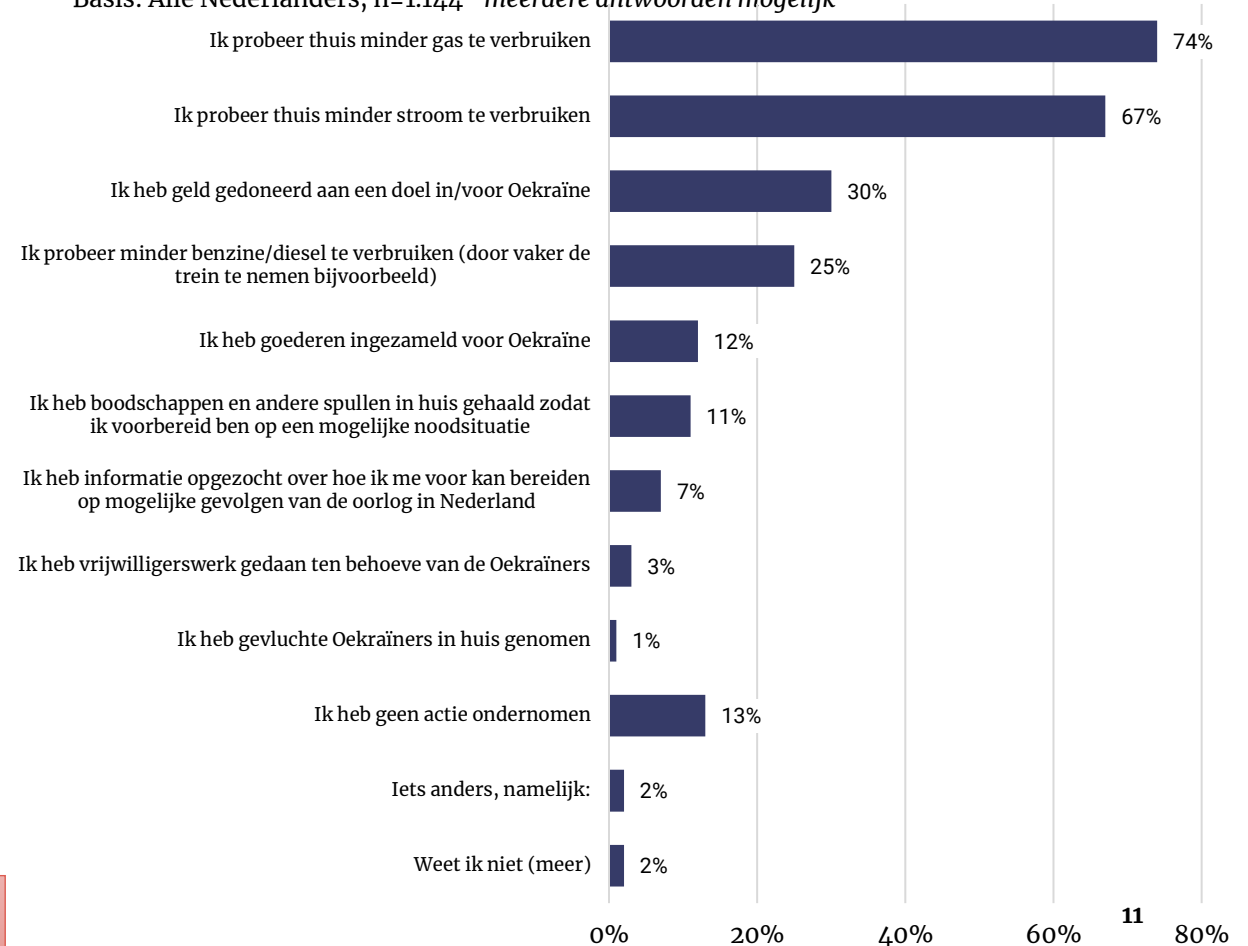
Tijdens deze negende peiling vroegen we aan inwoners van Nederland of de situatie in Oekraïne ertoe heeft geleid dat ze iets hebben ondernomen. In tegenstelling tot de voorgaande peilingen kregen alle respondenten nu mogelijke antwoorden voorgelegd. Hierdoor zijn de uitkomsten van deze peiling niet 1-op-1 te vergelijken met de voorgaande peilingen.

Niettemin zien we net als in de voorgaande peilingen dat de meest ondernomen acties zijn dat men thuis minder gas (74%) en stroom (67%) probeert te verbruiken. Een kwart probeert minder benzine of diesel te verbruiken.

Drie op de tien doneren geld aan een doel in of voor Oekraïne, terwijl een op de zeven goederen inzamelt voor Oekraïne.

Tot slot noemt een op de zeven dat ze geen actie hebben ondernomen.

Figuur 5. Heeft de situatie in Oekraïne ertoe geleid dat je iets hebt ondernomen?
Basis: Alle Nederlanders, n=1.144* meerdere antwoorden mogelijk

Bijna vier op de tien inwoners van het westen (37%) hebben geld gedoneerd aan een doel in of voor Oekraïne. Dit ligt beduidend hoger dan het aandeel in de drie grote steden (21%) en in het zuiden (25%).

Informatievoorziening (1)

Nederlanders kregen enkele stellingen voorgelegd met betrekking tot de informatievoorziening omtrent de situatie in Oekraïne. Onderstaande tabel laat het percentage Nederlanders zien dat het (helemaal) eens is met deze stellingen, over de periode februari – november. De resultaten worden op de volgende pagina toegelicht. Betekent dat meer Nederlanders het met de stelling eens zijn

De laatste kolom in de tabel geeft weer of er een significante ontwikkeling is tussen de meting van 7 oktober en 2 november.

- Betekent dat meer Nederlanders het (helemaal) eens zijn met de stelling.
- Betekent dat minder Nederlanders het (helemaal) eens zijn met de stelling.

Tabel 3. In welke mate ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen over de informatievoorziening rondom de situatie in Oekraïne?
% (helemaal) mee eens Basis: Alle Nederlanders n=1.144

	24 feb	10 mrt	5 apr	9 juni	26 jul	30 aug	7 okt	2 nov	6 dec	Ontwikkeling 7 okt – 2 nov
Vanwege de oorlog in Oekraïne vind ik de manier waarop de Nederlandse overheid zich opstelt tegenover Rusland begrijpelijk. ⁹					60%	58%	67%	62%	65%	
Ik heb behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid over wat ikzelf kan doen in het geval van een ongeluk met nucleaire lading (ongeval in kerncentrale of inzet van een kernwapen) in Nederland. ¹¹								52%	54%	
Ik heb behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid over wat ikzelf kan doen in het geval van een ongeluk met nucleaire lading (ongeval in kerncentrale of inzet van een kernwapen) in Oekraïne. ¹¹								53%	52%	
Ik heb behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid over de mogelijke gevolgen voor Nederland van de oorlog in Oekraïne. ⁹	53%	44%	40%	37%	49%	51%	44%	45%	46%	
Ik kan vanuit de informatie die ik krijg en zoek over de situatie in Oekraïne een goed beeld vormen van deze situatie.	53%	61%	58%	52%	44%	43%	51%	46%	42%	
Ik heb behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid over wat ikzelf kan doen om de negatieve gevolgen van bijvoorbeeld stijgende energieprijzen tegen te gaan. ¹⁰							37%	35%	34%	
De informatie over hoe ik me kan voorbereiden op mogelijke noodsituaties helpt mij om goed voorbereid te zijn.									33%	
Het is voor mij duidelijk wat de Rijksoverheid doet om de gevolgen van de oorlog in Oekraïne in Nederland te beperken (bv. op het gebied van veiligheid, economische zekerheden, leveringszekerheid van gas).					25%	22%	39%	31%	28%	
Er is zo veel tegenstrijdige informatie over de oorlog in Oekraïne dat ik niet meer weet welke informatie ik moet geloven.	21%	20%	22%	22%	29%	28%	23%	26%	27%	
De informatie vanuit de Rijksoverheid informeert mij voldoende over de mogelijke lange termijn effecten van de oorlog in Oekraïne op de verhoudingen in de wereld. ⁸					19%	20%	19%	18%	16%	

Informatievoorziening (2)

Uit Tabel 3 wordt duidelijk dat ruim zes op de tien (65%) Nederlanders de manier waarop de Nederlandse overheid zich opstelt tegenover Rusland begrijpelijk vinden. Ruim de helft heeft behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid over wat zijzelf kunnen doen in het geval van een ongeluk met een nucleaire lading in Nederland (54%) of in Oekraïne (52%). Bijna de helft heeft behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid over de mogelijke gevolgen voor Nederland van de oorlog in Oekraïne (46%).

Daarnaast vindt 16 procent dat de Rijksoverheid hen voldoende informeert over de mogelijke lange termijn effecten van de oorlog in Oekraïne op de verhoudingen in de wereld. Bijna de helft (45%) is het hier (helemaal) mee oneens.

Tijdens de meting van 6 december is er voor het eerst gevraagd of de informatie over hoe men zich kan voorbereiden ook daadwerkelijk helpt om goed voorbereid te zijn. Ongeveer een op de drie (33%) is het hier (helemaal) mee eens.

Uit Tabel 3 blijkt verder dat bij een aspect van de informatievoorziening omtrent de situatie in Oekraïne er een afname is van inwoners die het (helemaal) eens zijn. Net iets minder mensen kunnen zich namelijk vanuit de informatie die ze krijgen en zoeken een goed beeld vormen over de situatie in Oekraïne (van 46% naar 42%). Deze daling is sinds de meting van 7 oktober ingezet (51%). Het aandeel is hiermee weer gelijk aan het niveau van 26 juli (44%) en 30 augustus (43%).

Voor ruim een kwart is het duidelijk wat de Rijksoverheid doet om de gevolgen van de oorlog in Oekraïne in Nederland te beperken (28%). Hoewel dit geen significante daling is ten opzichte van 2 november (31%), past het wel bij de daling die in is gezet sinds 7 oktober (39%).

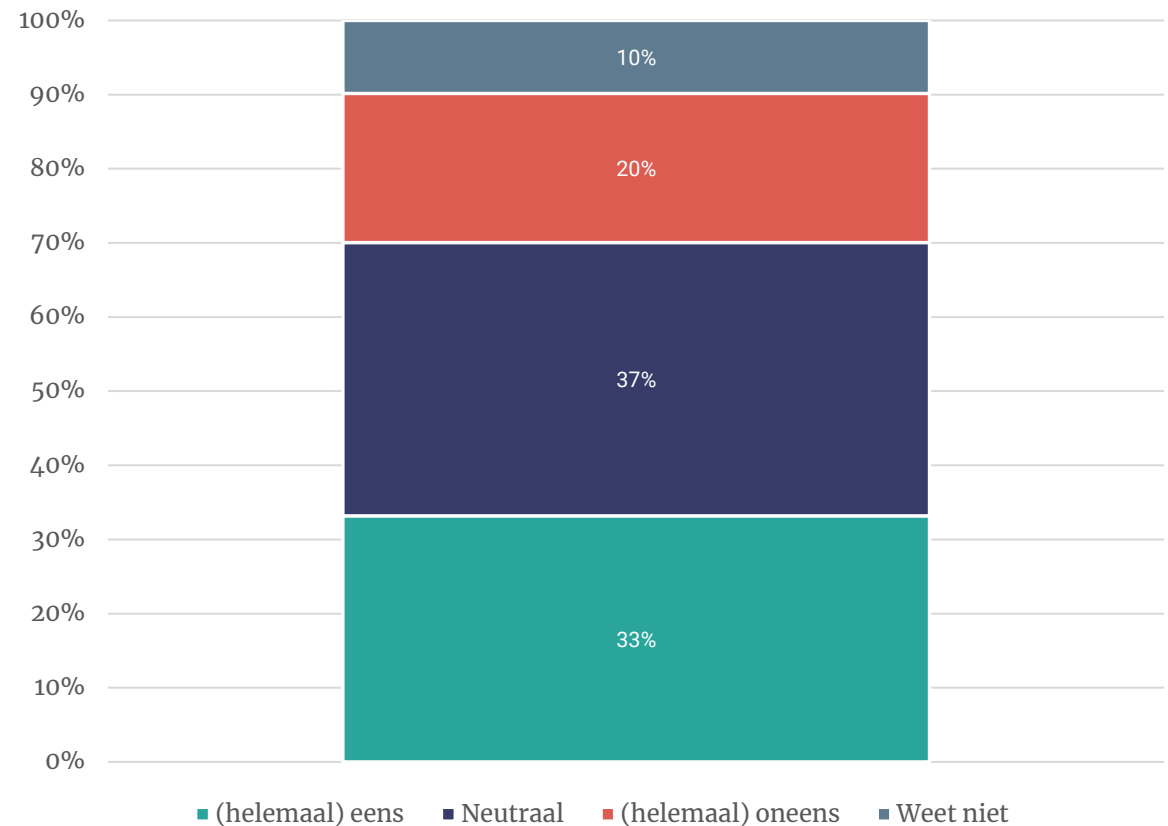
- Een kwart van de inwoners van het oosten (24%) vindt dat de informatie vanuit de Rijksoverheid hen voldoende informeert over de mogelijke lange termijn effecten van de oorlog in Oekraïne op de verhoudingen in de wereld. Dit is beduidend hoger dan het aandeel in de drie grote steden (10%).
- Met de stelling 'ik heb behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid over de mogelijke gevolgen voor Nederland van de oorlog in Oekraïne' is ruim een kwart van de inwoners van het zuiden (28%) het (helemaal) mee oneens. Dit is significant hoger dan het aandeel in de drie grote steden (14%).
- Een kwart van de inwoners van het zuiden vinden niet dat de informatie over hoe zij zich kunnen voorbereiden op mogelijke situaties hen helpt om zich daadwerkelijk goed voor te bereiden. In het westen (15%) ligt dit aandeel significant lager.

Informatievoorziening (3)

Tijdens de meting van 6 december vroegen we voor het eerst of inwoners vonden dat de informatie over hoe zij zich kunnen voorbereiden op mogelijke noodsituaties hen helpt om ook daadwerkelijk goed voorbereid te zijn. Het aandeel dat het hier (helemaal) mee eens is (33%), is ook toegelicht op sheet 12 en 13.

Daarnaast is tijdens de meting van 6 december ruim een derde het niet eens, maar ook niet oneens met de stelling en vindt een op de vijf dat de informatie die zou moeten helpen om goed voorbereid te zijn, niet goed genoeg helpt.

Figuur 6. In welke mate ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen over de informatievoorziening rondom de situatie in Oekraïne? De informatie over hoe ik me kan voorbereiden op mogelijke noodsituaties helpt mij om goed voorbereid te zijn. Basis: Alle Nederlanders n=1.144

Stress of spanning over verschillende onderwerpen (1)

Wederom vroegen wij tijdens de meting van 6 december of Nederlanders spanning of stress ervaren van verschillende onderwerpen (waaronder de oorlog in Oekraïne) en hoe vaak dit voorkomt. Onderstaande tabel laat het percentage Nederlanders zien dat vaak tot regelmatig stress ervaart over deze onderwerpen over de periode oktober – december. De resultaten worden op de volgende pagina toegelicht.

De laatste kolom in de tabel geeft weer of er een significante ontwikkeling is tussen de meting van 2 november en 6 december.

- Betekent dat minder Nederlanders het vaak/regelmatig stress ervaren.
- Betekent dat meer Nederlanders het vaak/regelmatig stress ervaren.

Tabel 4. De volgende vraag gaat over stress. Bij stress voel je een bepaalde spanning omdat de situatie waarin je zit veel van je vraagt en/of dat je het gevoel hebt dat je die niet aankunt. Heb je weleens stress over de volgende zaken? % Vaak/regelmatig Basis: Alle Nederlanders n=1.144

	7-okt	2-nov	6-dec	Ontwikkeling 2 nov – 6 dec
Inflatie (stijgende prijzen)	32%	35%	39%	
Polarisatie	27%	27%	29%	
Asielopvang	26%	27%	25%	
Klimaatverandering	22%	22%	24%	
De coronapandemie (COVID-19)	22%	24%	10%	
Stikstof	13%	13%	15%	
De oorlog in Oekraïne	9%	11%	8%	
Anders	15%	18%	13%	

Stress of spanning over verschillende onderwerpen (2)

Uit Tabel 4 wordt duidelijk dat de inflatie nog steeds voor de meeste stress zorgt bij de inwoners van Nederland: vier op de tien ervaren vaak of regelmatig spanning hierdoor (39%). Ook de thema's polarisatie (29%), asielopvang (27%), en klimaatverandering (24%) ervaart ruim een kwart vaak of regelmatig als stressvol. Daarnaast ervaart ruim een op de tien regelmatig tot vaak stress over stikstof (15%), de coronapandemie (10%) of de oorlog in Oekraïne (8%). Over de coronapandemie (43%) of de oorlog in Oekraïne (47%) ervaart een groot deel soms spanning. Ongeveer 45 procent ervaart nooit spanning hiervan. Bij stikstof geven juist drie op de tien aan dat ze soms spanning ervaren, terwijl ruim de helft (55%) noemt dat ze hier nooit stress of spanning van ervaren.

Er is bij een aantal onderwerpen verschuivingen in de mate waarin inwoners stress ervaren. Stress om COVID-19 is met 14 procentpunt gedaald. Het aandeel dat zich hier nooit zorgen over maakt is sinds de meting van 7 oktober aan het stijgen (van 25% naar 46%). De oorlog in Oekraïne laat een lichtere daling zien in het percentage dat vaak tot regelmatig stress hierover ervaart (-3 procentpunt) en ligt nu weer op het niveau van de meting van 7 oktober (9%). Het aandeel dat nooit stress ervaart over de oorlog in Oekraïne is gelijk gebleven (45%).

Tussen de meting van 2 november en 6 december is er geen significante stijging te zien in de mate van stress omtrent de inflatie. Sinds de meting van 7 oktober is er echter wel een stijgende lijn te zien in het aandeel inwoners dat vaak tot regelmatig stress ervaart over de inflatie (van 32% naar 39%).

- In vergelijking met de andere regio's ervaren veel inwoners van de drie grote steden (40%) regelmatig tot vaak stress over de klimaatverandering. Dit ligt significant hoger dan in elders in het westen (23%), het noorden (22%), het oosten (19%) en het zuiden (21%).
- Drie op de tien inwoners van het zuiden (31%) ervaren regelmatig tot vaak stress over de asielopvang. In het oosten (18%) is dit significant lager.
- 15 procent van de inwoners van de drie grote steden ervaart regelmatig tot vaak stress over de oorlog in Oekraïne. In het oosten (5%) ligt dit significant lager.
- Een kwart van de inwoners van het westen (24%) ervaart nooit spanning of stress vanwege de inflatie. In Limburg, Zeeland en Noord-Brabant (15%) ligt dit significant lager.

Bekendheid websites

Tijdens de meting van 6 december vroegen we voor het eerst of inwoners van Nederland bekend zijn met verschillende websites die informatie bieden over hoe men zich kan voorbereiden.

Een kwart van de mensen is heel erg bekend met de website van de Rijksoverheid of van hun gemeente (beide 26%). Ruim vier op de tien zijn hier een beetje bekend mee (resp. 45% en 42%).

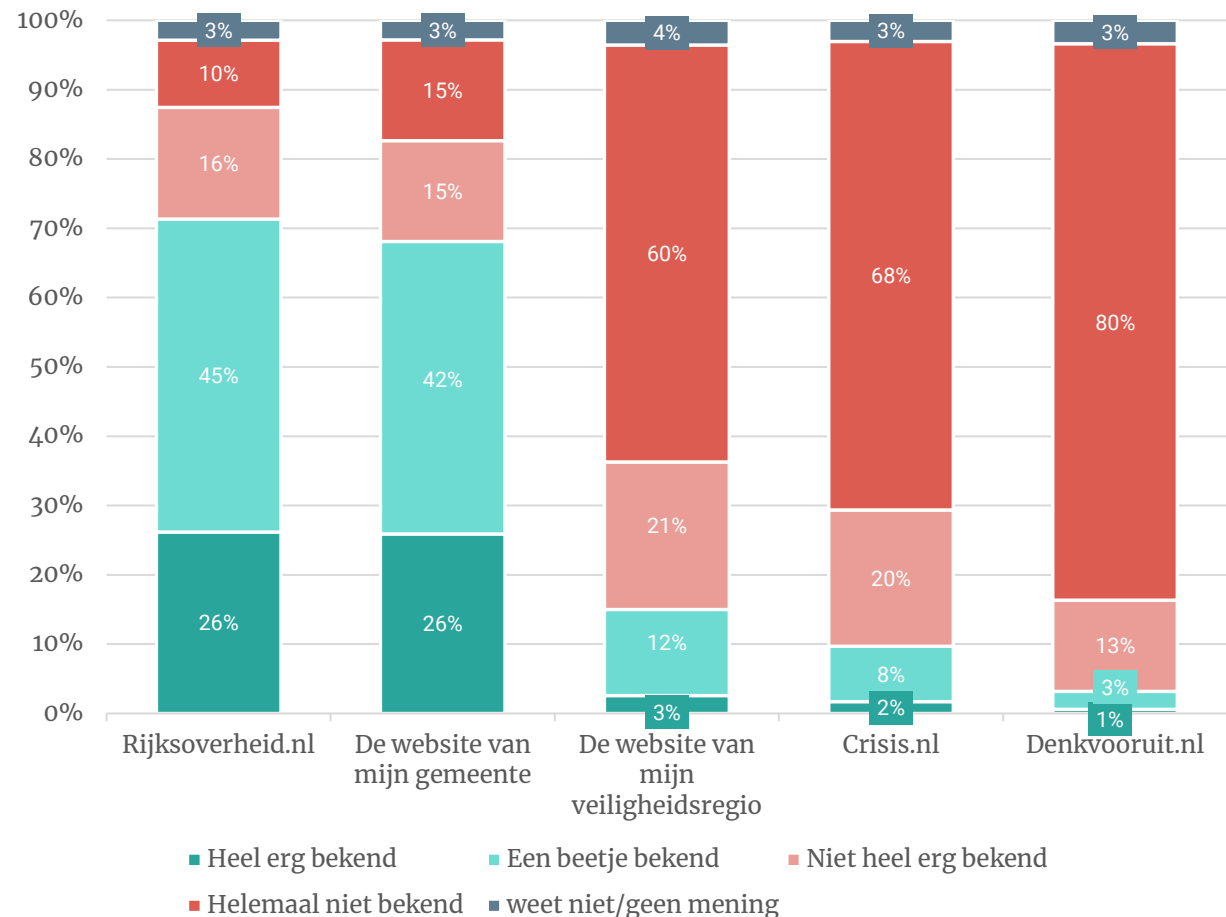
Ongeveer een op de tien is heel erg tot een beetje bekend met de website van hun veiligheidsregio (15%) of crisis.nl (10%). Zes op de tien zijn helemaal niet bekend met de website van hun veiligheidsregio en twee op de drie zijn helemaal niet bekend met de website crisis.nl.

Inwoners zijn het minst bekend met de website Denkvooruit.nl. Eén procent is hier heel erg bekend mee, drie procent een beetje. In totaal is 93 procent er niet heel erg tot helemaal niet bekend mee (13% niet heel erg, 80% helemaal niet). De website is 1 december gelanceerd door NCTV.

Tot slot vroegen we over welke onderwerpen waar mensen zich zorgen over maken, ze nog informatie missen. Hier komen verschillende antwoorden naar voren, variërend van de oorlog en het gebruik van kernwapens, naar het in huis hebben van noodpakketten of het functioneren van de overheid.

Ruim een op de vijf inwoners van het noorden (22%) is een beetje tot heel erg bekend met de website van hun veiligheidsregio. Dit is significant hoger dan het aandeel in de drie grote steden (8%).

Figuur 7. Verschillende websites bieden informatie over hoe u zich kunt voorbereiden op mogelijke noodsituaties. In hoeverre ben je bekend met de volgende websites. Basis: Alle Nederlanders n=1.144

Toelichting voetnoten

1. Tijdens de tweede meting van 10 maart is het gevolg *'stijgende prijzen van levensmiddelen'* toegevoegd. Tijdens de vierde meting van 9 juni is hier *'verder stijgende prijzen van levensmiddelen'* van gemaakt.
2. Tijdens de tweede meting van 10 maart is het gevolg *'stijgende benzineprijzen'* toegevoegd. Tijdens de vierde meting van 9 juni is hier *'verder stijgende brandstofprijzen'* van gemaakt.
3. Tijdens de tweede meting van 10 maart is het gevolg *'cyberdreiging'* toegevoegd.
4. Tijdens de tweede meting van 10 maart is het gevolg *'stijgende gasprijzen'* gewijzigd tot *'stijgende gas- en energieprijzen'*. Tijdens de vierde meting van 9 juni is hier *'verder'* nog aan toegevoegd.
5. Tijdens de vijfde meting van 26 juli zijn de gevolgen *'toenemende maatschappelijke spanningen'*, *'verder stijgend woningtekort'* en *'toename in het aantal mensen dat in armoede leeft'* toegevoegd.
6. Tijdens de achtste meting van 2 november zijn de gevolgen *'tekort aan olie en olieproducenten (bijvoorbeeld diesel)'*, *'het gebruik van een kernwapen in Oekraïne'* en *'het gebruik van een kernwapen tegen Nederland'* toegevoegd.
7. Tijdens de achtste meting van 2 november is het gevolg *'nucleaire dreiging'* gewijzigd naar *'Een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (bijvoorbeeld kerncentrale)'*.
8. Tijdens de vijfde meting van 26 jullie is de stelling *'De informatie vanuit de Rijksoverheid informeert mij voldoende over de mogelijke lange termijn effecten van de oorlog in Oekraïne op de verhoudingen in de wereld'* voor het eerst uitgevraagd.
9. De stellingen *'Vanwege de oorlog in Oekraïne vind ik de manier waarop de Nederlandse overheid zich opstelt tegenover Rusland begrijpelijk'* en *'Het is voor mij duidelijk wat de Rijksoverheid doet om de gevolgen van de oorlog in Oekraïne in Nederland te beperken (bv. op het gebied van veiligheid, hoge energieprijzen, economische zekerheden, leveringszekerheid van gas)'* zijn voor het eerst uitgevraagd tijdens de vijfde meting van 26 juli. Daarnaast is tijdens de zevende meting op 7 oktober de bewoording van de stellingen gewijzigd; *'de situatie in Oekraïne'* is vervangen door *'de oorlog in Oekraïne'*.
10. Tijdens de zevende meting van 7 oktober is de stelling *'Ik heb behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid over wat ikzelf kan doen om de negatieve gevolgen van bijvoorbeeld stijgende energieprijzen tegen te gaan'* voor het eerst uitgevraagd.
11. Tijdens de achtste meting van 2 november zijn de stellingen *'ik heb behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid over wat ikzelf kan doen in het geval van een ongeluk met nucleaire lading (ongeval in kerncentrale of inzet van een kernwapen) in Oekraïne'* en *'Ik heb behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid over wat ikzelf kan doen in het geval van een ongeluk met nucleaire lading (ongeval in kerncentrale of inzet van een kernwapen) in Nederland'* voor het eerst toegevoegd.

Bijlage Tabel 1-stelling 1

	Desinformatie en nepnieuws								
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6 dec
(zeer) Waarschijnlijk	76%	75%	73%	76%	76%	71%	71%	77%	71%
Enigszins waarschijnlijk	15%	15%	15%	16%	17%	19%	19%	16%	19%
(zeer) Onwaarschijnlijk	6%	7%	7%	4%	3%	7%	7%	5%	7%
Weet ik niet/geen mening	3%	2%	4%	4%	4%	3%	3%	2%	3%

Bijlage Tabel 1-stelling 2

	Uitval van vitale processen								
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
(zeer) Waarschijnlijk	17%	21%	23%	33%	22%	25%	28%	25%	27%
Enigszins waarschijnlijk	27%	31%	29%	30%	30%	29%	37%	28%	31%
(zeer) Onwaarschijnlijk	53%	46%	46%	33%	44%	42%	33%	45%	39%
Weet ik niet/geen mening	2%	2%	2%	3%	3%	4%	2%	2%	3%

Bijlage Tabel 1-stelling 3

	Extra toestroom van vluchtelingen								
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
(zeer) Waarschijnlijk	83%	95%	95%	85%	88%	88%	88%	90%	84%
Enigszins waarschijnlijk	15%	3%	3%	11%	9%	9%	10%	8%	12%
(zeer) Onwaarschijnlijk	1%	1%	1%	2%	2%	2%	2%	1%	2%
Weet ik niet/geen mening	1%	1%	0%	2%	1%	1%	0%	0%	1%

Bijlage Tabel 1-stelling 4

	Gevolgen voor financiële beurzen en internationaal betalingsverkeer								
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
(zeer) Waarschijnlijk	83%	83%	75%	66%	68%	69%	76%	74%	66%
Enigszins waarschijnlijk	12%	12%	17%	21%	20%	20%	15%	17%	23%
(zeer) Onwaarschijnlijk	3%	2%	4%	5%	6%	5%	4%	5%	7%
Weet ik niet/geen mening	3%	3%	3%	7%	6%	6%	4%	4%	4%

Bijlage Tabel 1-stelling 5

	Cyberaanvallen*							
	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
(zeer) Waarschijnlijk	74%	70%	66%	61%	59%	64%	67%	66%
Enigszins waarschijnlijk	20%	21%	24%	27%	28%	25%	24%	25%
(zeer) Onwaarschijnlijk	3%	6%	6%	8%	8%	9%	6%	6%
Weet ik niet/geen mening	2%	3%	4%	5%	5%	2%	3%	3%

* Deze stelling is voor het eerst in de tweede meting (10 maart) uitgevraagd

Bijlage Tabel 1-stelling 6

	Een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (bv. een kerncentrale)*							
	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
(zeer) Waarschijnlijk	47%	38%	34%	34%	47%	55%	51%	45%
Enigszins waarschijnlijk	37%	38%	36%	39%	32%	31%	34%	37%
(zeer) Onwaarschijnlijk	13%	22%	26%	24%	16%	13%	12%	14%
Weet ik niet/geen mening	2%	2%	4%	3%	5%	2%	3%	4%

* Deze stelling is voor het eerst in de tweede meting (10 maart) uitgevraagd. Tijdens de meting van 2 november is deze stelling gewijzigd van 'nucleaire dreiging' naar 'een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (bv. een kerncentrale)'.

Bijlage Tabel 1-stelling 7

	Toenemende maatschappelijke spanningen*				
	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
(zeer) Waarschijnlijk	72%	79%	79%	79%	72%
Enigszins waarschijnlijk	21%	14%	16%	16%	21%
(zeer) Onwaarschijnlijk	5%	5%	4%	4%	4%
Weet ik niet/geen mening	2%	1%	1%	1%	2%

* Deze stelling is voor het eerst in de 5de meting (26 juli) uitgevraagd

Bijlage Tabel 1-stelling 8

	Toename in het aantal mensen dat in armoede leeft*				
	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
(zeer) Waarschijnlijk	75%	84%	86%	82%	78%
Enigszins waarschijnlijk	18%	11%	11%	14%	17%
(zeer) Onwaarschijnlijk	4%	4%	2%	3%	4%
Weet ik niet/geen mening	2%	1%	1%	1%	1%

* Deze stelling is voor het eerst in de 5de meting (26 juli) uitgevraagd

Bijlage Tabel 1-stelling 9

	Verder stijgende brandstofprijzen*							
	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
(zeer) Waarschijnlijk	96%	92%	91%	88%	89%	86%	87%	82%
Enigszins waarschijnlijk	2%	5%	7%	9%	8%	11%	10%	14%
(zeer) Onwaarschijnlijk	0%	1%	1%	1%	2%	2%	1%	2%
Weet ik niet/geen mening	2%	1%	2%	1%	1%	1%	1%	2%

* Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de tweede meting (10 maart). Tijdens de meting van 9 juni is het woord 'verder' toegevoegd aan de stellingen. In vierde meting (9 juni) is de formulering veranderd in brandstofprijzen (was: benzineprijzen).

Bijlage Tabel 1-stelling 10

	Verder stijgende gas- en energieprijzen*								
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
(zeer) Waarschijnlijk	94%	97%	94%	91%	92%	93%	91%	89%	85%
Enigszins waarschijnlijk	4%	1%	4%	7%	7%	4%	7%	10%	12%
(zeer) Onwaarschijnlijk	0%	0%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%
Weet ik niet/geen mening	2%	2%	1%	2%	1%	2%	1%	1%	1%

* Tijdens de 2 meting (10 maart) is hier 'energie' aan toegevoegd. Tijdens de meting van 9 juni is het woord 'verder' toegevoegd aan de stelling.

Bijlage Tabel 1-stelling 11

	Verder stijgende prijzen van levensmiddelen*							
	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
(zeer) Waarschijnlijk	93%	92%	87%	88%	90%	91%	91%	86%
Enigszins waarschijnlijk	4%	7%	10%	11%	6%	7%	8%	12%
(zeer) Onwaarschijnlijk	1%	1%	1%	1%	2%	1%	1%	1%
Weet ik niet/geen mening	2%	0%	2%	1%	1%	1%	1%	1%

*Dit gevolg is voor het eerst tijdens de tweede meting (10 maart uitgevraagd). Tijdens de meting van 9 juni is het woord 'verder' toegevoegd aan de stellingen.

Bijlage Tabel 1-stelling 12

	Verder stijgend woningtekort*				
	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
(zeer) Waarschijnlijk	69%	73%	63%	70%	70%
Enigszins waarschijnlijk	20%	17%	21%	16%	17%
(zeer) Onwaarschijnlijk	8%	8%	14%	11%	10%
Weet ik niet/geen mening	3%	2%	2%	3%	3%

* Deze stelling is voor het eerst in de 5de meting (26 juli) uitgevraagd

Bijlage Tabel 1-stelling 13

	Tekort aan gas								
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
(zeer) Waarschijnlijk	75%	69%	71%	64%	74%	75%	75%	72%	65%
Enigszins waarschijnlijk	19%	23%	19%	24%	19%	17%	18%	20%	24%
(zeer) Onwaarschijnlijk	5%	7%	8%	10%	6%	5%	6%	8%	10%
Weet ik niet/geen mening	1%	1%	2%	2%	1%	2%	1%	1%	1%

Bijlage Tabel 1-stelling 14

	Tekort aan levensmiddelen								
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
(zeer) Waarschijnlijk	31%	45%	54%	46%	49%	53%	53%	52%	46%
Enigszins waarschijnlijk	30%	34%	30%	34%	32%	29%	30%	32%	34%
(zeer) Onwaarschijnlijk	38%	20%	15%	18%	18%	15%	16%	15%	19%
Weet ik niet/geen mening	1%	1%	0%	2%	1%	2%	1%	1%	2%

Bijlage Tabel 1-stelling 15

	Tekort aan olie en olieproducten (bijvoorbeeld diesel)*	
	2-nov	6-dec
(zeer) Waarschijnlijk	76%	61%
Enigszins waarschijnlijk	17%	26%
(zeer) Onwaarschijnlijk	5%	10%
Weet ik niet/geen mening	2%	2%

* Deze stelling is voor het eerst in de 8ste meting (2 nov) uitgevraagd

Bijlage Tabel 1-stelling 16

	Het gebruik van een kernwapen in Oekraïne*	
	2-nov	6-dec
(zeer) Waarschijnlijk	37%	31%
Enigszins waarschijnlijk	35%	34%
(zeer) Onwaarschijnlijk	23%	30%
Weet ik niet/geen mening	4%	5%

* Deze stelling is voor het eerst in de 8ste meting (2 nov) uitgevraagd

Bijlage Tabel 1-stelling 17

	Het gebruik van een kernwapen tegen Nederland*	
	2-nov	6-dec
(zeer) Waarschijnlijk	12%	13%
Enigszins waarschijnlijk	24%	23%
(zeer) Onwaarschijnlijk	60%	60%
Weet ik niet/geen mening	3%	4%

* Deze stelling is voor het eerst in de 8ste meting (2 nov) uitgevraagd

Bijlage Tabel 2-stelling 1

	Desinformatie en nepnieuws								
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
Beperkt	20%	18%	20%	16%	15%	15%	15%	13%	13%
Aanzienlijk	25%	25%	23%	26%	24%	22%	24%	19%	22%
Ernstig	27%	30%	28%	29%	30%	31%	32%	34%	32%
Zeer ernstig	20%	21%	22%	21%	22%	23%	23%	25%	26%
Catastrofaal	5%	5%	5%	5%	6%	6%	4%	6%	4%
Weet ik niet/geen mening	4%	1%	3%	4%	3%	4%	2%	2%	4%

Bijlage Tabel 2-stelling 2

	Uitval van vitale processen								
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
Beperkt	18%	9%	12%	8%	13%	11%	8%	6%	8%
Aanzienlijk	9%	8%	8%	12%	10%	9%	9%	9%	8%
Ernstig	14%	16%	15%	20%	16%	17%	17%	19%	18%
Zeer ernstig	28%	32%	34%	31%	30%	31%	32%	33%	34%
Catastrofaal	29%	33%	31%	26%	29%	30%	33%	33%	31%
Weet ik niet/geen mening	1%	1%	1%	3%	2%	1%	1%	1%	1%

Bijlage Tabel 2-stelling 3

	Extra toestroom van vluchtelingen								
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
Beperkt	24%	20%	16%	13%	12%	11%	11%	8%	10%
Aanzienlijk	31%	31%	31%	30%	26%	24%	27%	24%	23%
Ernstig	23%	24%	23%	23%	24%	23%	25%	31%	28%
Zeer ernstig	15%	17%	21%	21%	24%	25%	26%	25%	25%
Catastrofaal	7%	6%	8%	9%	13%	16%	10%	12%	11%
Weet ik niet/geen mening	1%	1%	1%	3%	1%	1%	1%	1%	2%

Bijlage Tabel 2-stelling 4

	Gevolgen voor financiële beurzen en internationaal betalingsverkeer								
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
Beperkt	9%	8%	11%	10%	10%	10%	7%	7%	8%
Aanzienlijk	26%	26%	26%	25%	26%	21%	22%	23%	23%
Ernstig	35%	34%	34%	32%	32%	33%	34%	34%	36%
Zeer ernstig	21%	24%	21%	21%	20%	22%	26%	28%	24%
Catastrofaal	4%	5%	5%	5%	5%	8%	7%	6%	5%
Weet ik niet/geen mening	4%	3%	4%	7%	6%	6%	4%	3%	4%

Bijlage Tabel 2-stelling 5

	Cyberaanvallen*							
	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
Beperkt	9%	10%	8%	13%	11%	9%	6%	6%
Aanzienlijk	19%	18%	22%	20%	20%	21%	20%	17%
Ernstig	31%	32%	31%	30%	30%	31%	32%	33%
Zeer ernstig	32%	28%	27%	26%	26%	27%	31%	32%
Catastrofaal	8%	10%	8%	7%	9%	9%	9%	9%
Weet ik niet/geen mening	1%	2%	4%	4%	4%	3%	2%	2%

* Deze stelling is voor het eerst in de tweede meting (10 maart) uitgevraagd

Bijlage Tabel 2-stelling 6

	Een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (bijvoorbeeld kerncentrale)							
	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
Beperkt	10%	14%	12%	16%	11%	9%	12%	14%
Aanzienlijk	10%	13%	15%	14%	14%	13%	12%	14%
Ernstig	18%	16%	18%	20%	20%	22%	24%	23%
Zeer ernstig	28%	26%	25%	24%	27%	28%	30%	30%
Catastrofaal	33%	29%	25%	22%	24%	27%	19%	15%
Weet ik niet/geen mening	2%	2%	4%	4%	4%	1%	3%	3%

* Deze stelling is voor het eerst in de tweede meting (10 maart) uitgevraagd. Tijdens de meting van 2 november is deze stelling gewijzigd van 'nucleaire dreiging' naar 'een incident met een nucleaire installatie in Oekraïne (bv. een kerncentrale)'.

Bijlage Tabel 2-stelling 7

	Toenemende maatschappelijke spanningen*				
	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
Beperkt	9%	6%	5%	5%	8%
Aanzienlijk	22%	16%	18%	18%	18%
Ernstig	32%	30%	32%	32%	31%
Zeer ernstig	27%	34%	34%	37%	34%
Catastrofaal	9%	11%	10%	7%	7%
Weet ik niet/geen mening	1%	2%	1%	1%	1%

* Deze stelling is voor het eerst in de 5de meting (26 juli) uitgevraagd

Bijlage Tabel 2-stelling 8

	Toename in het aantal mensen dat in armoede leeft*				
	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
Beperkt	7%	5%	5%	3%	5%
Aanzienlijk	20%	16%	17%	17%	17%
Ernstig	32%	27%	28%	30%	31%
Zeer ernstig	30%	36%	38%	38%	37%
Catastrofaal	11%	15%	12%	11%	9%
Weet ik niet/geen mening	1%	1%	1%	1%	1%

* Deze stelling is voor het eerst in de 5de meting (26 juli) uitgevraagd

Bijlage Tabel 2-stelling 9

	Verder stijgende brandstofprijzen**							
	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
Beperkt	6%	8%	4%	6%	4%	6%	5%	6%
Aanzienlijk	22%	27%	22%	23%	19%	20%	22%	22%
Ernstig	32%	34%	30%	32%	32%	35%	35%	38%
Zeer ernstig	30%	24%	32%	30%	33%	33%	31%	29%
Catastrofaal	9%	6%	9%	8%	11%	6%	6%	5%
Weet ik niet/geen mening	1%	1%	3%	1%	1%	1%	0%	1%

* Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de tweede meting (10 maart). Tijdens de meting van 9 juni is het woord 'verder' toegevoegd aan de stellingen. In vierde meting (9 juni) is de formulering veranderd in brandstofprijzen (was: benzineprijzen).

Bijlage Tabel 2-stelling 10

	Verder stijgende gas- en energieprijzen*								
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
Beperkt	3%	3%	3%	3%	4%	3%	2%	3%	3%
Aanzienlijk	20%	17%	21%	20%	18%	13%	16%	16%	17%
Ernstig	31%	31%	34%	30%	29%	28%	26%	33%	32%
Zeer ernstig	34%	36%	32%	35%	37%	38%	43%	38%	36%
Catastrofaal	12%	13%	10%	9%	11%	18%	12%	10%	10%
Weet ik niet/geen mening	0%	1%	0%	3%	1%	1%	0%	0%	1%

* Tijdens de 2 meting (10 maart) is hier 'energie' aan toegevoegd. Tijdens de meting van 9 juni is het woord 'verder' toegevoegd aan de stelling.

Bijlage Tabel 2-stelling 11

	Verder stijgende prijzen van levensmiddelen*							
	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
Beperkt	6%	6%	4%	5%	3%	2%	3%	4%
Aanzienlijk	20%	22%	21%	21%	17%	17%	17%	19%
Ernstig	34%	32%	32%	30%	28%	32%	34%	34%
Zeer ernstig	30%	32%	32%	33%	38%	39%	37%	34%
Catastrofaal	10%	7%	8%	10%	13%	9%	9%	9%
Weet ik niet/geen mening	1%	0%	3%	1%	1%	0%	0%	1%

*Dit gevolg is voor het eerst tijdens de tweede meting (10 maart uitgevraagd). Tijdens de meting van 9 juni is het woord 'verder' toegevoegd aan de stellingen.

Bijlage Tabel 2-stelling 12

	Verder stijgend woningtekort*				
	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
Beperkt	10%	8%	10%	8%	9%
Aanzienlijk	21%	16%	18%	19%	19%
Ernstig	26%	26%	29%	32%	33%
Zeer ernstig	29%	34%	33%	30%	28%
Catastrofaal	12%	16%	8%	10%	9%
Weet ik niet/geen mening	2%	1%	1%	1%	1%

* Deze stelling is voor het eerst in de 5de meting (26 juli) uitgevraagd

Bijlage Tabel 2-stelling 13

	Tekort aan gas								
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
Beperkt	5%	9%	8%	9%	9%	6%	6%	8%	9%
Aanzienlijk	17%	18%	21%	20%	18%	18%	18%	19%	22%
Ernstig	31%	33%	31%	33%	31%	29%	32%	35%	30%
Zeer ernstig	34%	30%	31%	28%	32%	33%	33%	30%	30%
Catastrofaal	13%	9%	8%	8%	9%	14%	10%	7%	8%
Weet ik niet/geen mening	0%	1%	1%	3%	1%	1%	1%	1%	1%

Bijlage Tabel 2-stelling 14

	Tekort aan levensmiddelen								
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
Beperkt	22%	11%	12%	10%	11%	9%	8%	6%	8%
Aanzienlijk	18%	17%	20%	20%	18%	17%	16%	18%	19%
Ernstig	24%	29%	28%	29%	26%	26%	27%	30%	29%
Zeer ernstig	25%	30%	29%	28%	32%	32%	35%	35%	34%
Catastrofaal	10%	12%	11%	11%	11%	14%	13%	10%	9%
Weet ik niet/geen mening	2%	1%	0%	3%	1%	1%	1%	0%	1%

Bijlage Tabel 2-stelling 15

	Tekort aan olie en olieproducten (bv. diesel)*	
	2-nov	6-dec
Beperkt	5%	7%
Aanzienlijk	21%	20%
Ernstig	37%	36%
Zeer ernstig	30%	30%
Catastrofaal	7%	6%
Weet ik niet/geen mening	0%	1%

* Deze stelling is voor het eerst in de 8ste meting (2 nov) uitgevraagd

Bijlage Tabel 2-stelling 16

	Het gebruik van een kernwapen in Oekraïne*	
	2-nov	6-dec
Beperkt	10%	12%
Aanzienlijk	12%	14%
Ernstig	21%	21%
Zeer ernstig	28%	28%
Catastrofaal	26%	22%
Weet ik niet/geen mening	2%	4%

* Deze stelling is voor het eerst in de 8ste meting (2 nov) uitgevraagd

Bijlage Tabel 2-stelling 17

	Het gebruik van een kernwapen tegen Nederland*	
	2-nov	6-dec
Beperkt	9%	11%
Aanzienlijk	5%	6%
Ernstig	8%	7%
Zeer ernstig	15%	16%
Catastrofaal	61%	57%
Weet ik niet/geen mening	2%	3%

* Deze stelling is voor het eerst in de 8ste meting (2 nov) uitgevraagd

Bijlage Tabel 3-stelling 1

	Ik kan vanuit de informatie die ik krijg en zoek over de situatie in Oekraïne een goed beeld vormen van deze situatie								
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
(helemaal) mee eens	53%	61%	58%	52%	44%	43%	51%	46%	42%
neutraal	31%	26%	27%	33%	36%	33%	30%	35%	33%
(helemaal) mee oneens	14%	10%	13%	10%	16%	17%	14%	15%	20%
weet niet/ geen mening	3%	2%	2%	5%	4%	6%	5%	4%	5%

Bijlage Tabel 3-stelling 2

	Ik heb behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid over de mogelijke gevolgen voor Nederland van de situatie in Oekraïne								
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
(helemaal) mee eens	53%	44%	40%	37%	49%	51%	44%	45%	46%
neutraal	30%	32%	37%	34%	27%	25%	28%	29%	28%
(helemaal) mee oneens	16%	22%	21%	25%	21%	20%	24%	23%	23%
weet niet/ geen mening	1%	2%	2%	4%	3%	4%	4%	3%	4%

Bijlage Tabel 3-stelling 3

	Er is zo veel tegenstrijdige informatie over de situatie in Oekraïne dat ik niet meer weet welke informatie ik moet geloven								
	24-feb	10-mrt	5-apr	9-jun	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
(helemaal) mee eens	21%	20%	22%	22%	29%	28%	23%	26%	27%
neutraal	29%	28%	29%	27%	27%	28%	26%	26%	32%
(helemaal) mee oneens	48%	49%	47%	47%	39%	39%	47%	44%	37%
weet niet/ geen mening	2%	3%	2%	4%	5%	5%	4%	4%	4%

Bijlage Tabel 3-stelling 4

	Vanwege de oorlog in Oekraïne vind ik de manier waarop de Nederlandse overheid zich opstelt tegenover Rusland begrijpelijk*				
	26-jul	30-aug	7-okt**	2-nov	6-dec
(helemaal) mee eens	60%	58%	67%	62%	65%
neutraal	20%	20%	18%	20%	18%
(helemaal) mee oneens	13%	15%	11%	14%	13%
weet niet/ geen mening	6%	7%	4%	5%	5%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 26 juli. Tijdens de meting van 7 oktober is de vraagstelling gewijzigd. 'De situatie in Oekraïne' is vervangen door 'de oorlog in Oekraïne'.

Bijlage Tabel 3-stelling 5

	Het is voor mij duidelijk wat de Rijksoverheid doet om de gevolgen van de situatie in Oekraïne in Nederland te beperken (bv. op het gebied van veiligheid, economische zekerheden, leveringszekerheid van gas)				
	26-jul	30-aug	7-okt*	2-nov	6-dec
(helemaal) mee eens	25%	22%	39%	31%	28%
neutraal	29%	26%	28%	30%	33%
(helemaal) mee oneens	42%	47%	30%	35%	36%
weet niet/ geen mening	5%	5%	3%	4%	3%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 26 juli. Tijdens de meting van 7 oktober is de vraagstelling gewijzigd. 'De situatie in Oekraïne' is vervangen door 'de oorlog in Oekraïne'.

Bijlage Tabel 3-stelling 6

	De informatie vanuit de Rijksoverheid informeert mij voldoende over de mogelijke lange termijn effecten van de oorlog in Oekraïne op de verhoudingen in de wereld*				
	26-jul	30-aug	7-okt	2-nov	6-dec
(helemaal) mee eens	19%	20%	19%	18%	16%
neutraal	27%	29%	33%	33%	32%
(helemaal) mee oneens	46%	42%	41%	42%	45%
weet niet/ geen mening	8%	8%	7%	7%	7%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 26 juli

Bijlage Tabel 3-stelling 7

	Ik heb behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid over wat ikzelf kan doen om de negatieve gevolgen van bijvoorbeeld stijgende energieprijzen tegen te gaan.		
	7-okt	2-nov	6-dec
(helemaal) mee eens	37%	35%	34%
neutraal	29%	30%	32%
(helemaal) mee oneens	30%	31%	30%
weet niet/ geen mening	4%	4%	4%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 7 oktober

Bijlage Tabel 3-stelling 8

	Ik heb behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid over wat ikzelf kan doen in het geval van een ongeluk met nucleaire lading (ongeval in kerncentrale of inzet van een kernwapen) in Oekraïne*	
	2-nov	6-dec
(helemaal) mee eens	53%	52%
neutraal	25%	25%
(helemaal) mee oneens	18%	19%
weet niet/ geen mening	4%	3%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 2 november

Bijlage Tabel 3-stelling 9

	Ik heb behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid over wat ikzelf kan doen in het geval van een ongeluk met nucleaire lading (ongeval in kerncentrale of inzet van een kernwapen) in Nederland.	
	2-nov	6-dec
(helemaal) mee eens	52%	54%
neutraal	23%	22%
(helemaal) mee oneens	20%	21%
weet niet/ geen mening	5%	4%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 2 november

Bijlage Tabel 3-stelling 10

	De informatie over hoe ik me kan voorbereiden op mogelijke noodsituaties helpt mij om goed voorbereid te zijn.
	6-dec
(helemaal) mee eens	33%
neutraal	37%
(helemaal) mee oneens	20%
weet niet/ geen mening	10%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 6 december

Bijlage Tabel 4-stelling 1

	De oorlog in Oekraïne		
	7-okt	2-nov	6-dec
Nee, nooit	41%	46%	33%
Ja, soms	50%	43%	37%
Ja, regelmatig	7%	9%	20%
Ja, vaak	3%	2%	10%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 7 oktober

Bijlage Tabel 4-stelling 2

	De Coronapandemie (COVID-19)		
	7-okt	2-nov	6-dec
Nee, nooit	25%	31%	46%
Ja, soms	52%	46%	43%
Ja, regelmatig	15%	16%	8%
Ja, vaak	7%	8%	2%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 7 oktober

Bijlage Tabel 4-stelling 3

	Klimaatverandering		
	7-okt	2-nov	6-dec
Nee, nooit	40%	43%	38%
Ja, soms	37%	36%	38%
Ja, regelmatig	16%	15%	16%
Ja, vaak	6%	7%	7%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 7 oktober

Bijlage Tabel 4-stelling 4

	Inflatie (stijgende prijzen)		
	7-okt	2-nov	6-dec
Nee, nooit	28%	21%	21%
Ja, soms	39%	44%	41%
Ja, regelmatig	23%	23%	26%
Ja, vaak	10%	12%	12%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 7 oktober

Bijlage Tabel 4-stelling 5

	Asielopvang		
	7-okt	2-nov	6-dec
Nee, nooit	45%	42%	41%
Ja, soms	29%	31%	34%
Ja, regelmatig	16%	15%	16%
Ja, vaak	10%	12%	9%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 7 oktober

Bijlage Tabel 4-stelling 6

	Stikstof		
	7-okt	2-nov	6-dec
Nee, nooit	56%	57%	55%
Ja, soms	30%	30%	29%
Ja, regelmatig	10%	10%	11%
Ja, vaak	3%	3%	4%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 7 oktober

Bijlage Tabel 4-stelling 7

	Polarisatie		
	7-okt	2-nov	6-dec
Nee, nooit	36%	37%	37%
Ja, soms	37%	37%	34%
Ja, regelmatig	18%	18%	20%
Ja, vaak	8%	9%	9%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 7 oktober

Bijlage Tabel 4-stelling 8

	Anders		
	7-okt	2-nov	6-dec
Nee, nooit	63%	63%	62%
Ja, soms	18%	18%	24%
Ja, regelmatig	9%	9%	8%
Ja, vaak	9%	9%	6%

*Deze stelling is voor het eerst uitgevraagd tijdens de meting van 7 oktober

I&O Research

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KvK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl